

กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม
สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3*

THE PROCESS OF TEACHER DEVELOPMENT IN CREATIVE THINKING BASED ON
BUDDHADHAMMA FOR PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL
EDUCATION DIVISION AREA 3

¹พระมหาพงศ์กร สิมพา Phramaha Pongsakorn Simpa ²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

³ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Pong2729sim@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 2) เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม ฯ และ 3) เพื่อประเมินกระบวนการ ฯ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและแจกแบบสอบถามประชากร จำนวน 120 รูป/คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ แบบบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และยกร่างกระบวนการ ระยะที่ 3 จัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน และตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง จำนวน 5 รูป ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นสูงสุดของแต่ละขั้นตอนตามกรอบกระบวนการพัฒนาครู ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คือ ควร มีคณะทำงานขับเคลื่อนกระบวนการโดยตรงและควรมอบหมายงานให้เหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 คือ ควรประเมินความต้องการของครูและวางแผนให้ชัดเจน ขั้นตอนที่ 3 คือ ควรประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นตอน ที่ 4 ควรใช้คำพูดส่งเสริมชื่นชมและให้กำลังใจ และ ขั้นตอนที่ 5 คือ ควรส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง 2) กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม ฯ ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีคุณลักษณะ 4 ประการ (1) มีความคิดริเริ่ม (2) มีความคิด คล่องแคล่ว (3) มีความคิดยืดหยุ่น (4) มีความคิดละเอียดลออ และส่วนที่ 2 ประกอบด้วย 1 หลักธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4, 2 ปัจจัย คือ (1) ส่งเสริมสภาพแวดล้อม และ (2) โอกาสการเรียนรู้, 5 ขั้นตอน คือ (1) มอบหมาย คณะทำงาน (2) รับฟังความคิดเห็น (3) วางแผน (4) ดำเนินการ และ (5) ประเมินผล 3) การประเมินกระบวนการ ฯ ที่พัฒนาขึ้น จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีฉันทามติในการยืนยันกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม และผลการตรวจสอบดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่อง พบว่ามีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการ วิจัย คือ PO – SIMPA Process

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาครู, ความคิดสร้างสรรค์, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the current conditions, problems and needs assessment for developing teachers in creativity of Phrapariyattidhamma school, general education division area 3, 2) to develop the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma, and 3) to evaluate the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma. A multiphase mixed methods research was used for research design between qualitative research and quantitative research and was divided into 3 phases. Phase 1 comprised documentary study and distribute questionnaires to the population, totaling 120 samples by using the entire population. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and needs assessment. Phase 2 comprised interview with 9 key informants, and outline the process. Phase 3 comprised the connoisseurship with 9 experts. And content validity index (CVI) was also used for 5 experts to evaluate the process. The research results found that: 1. The highest needs assessment of each step according to the teacher development process framework consisted of step 1 should have a direct working team and work should be assigned to suit each person's abilities, step 2 should evaluate requirement of teachers and clearly plan, step 3 should be both short-term and long-term evaluations, step 4 should use words of promote, appreciate and encourage, and step 5 should encourage teachers to develop their own qualifications. 2. The process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma was developed and consisted of 2 parts. Part 1 process goal, teachers had creativity according to 4 characteristics; 1) originality, 2) fluency, 3) flexibility, and 4) elaboration. Part 2 the process consisted of 1 Buddhadhamma, 2 factors, and 5 steps as follows: 1 Buddhadhamma was Iddhipāda Dhamma IV, 2 factors were 1) promote the environment and 2) opportunities of learning, and 5 steps were 1) setup, 2) idea, 3) making plan, 4) perform, and 5) assess. 3. Evaluation results of the process found that the developed process showed consensus of the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma. The assessment results of content validity index showed appropriate, accurate, possible to practice, and can be used for utilization. In summary, knowledge of this research was the PO – SIMPA Process.

Keywords: The Process of Teacher Development, Creative Thinking, Phrapariyattidhamma School General Education Division

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์ นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสิ่งต่างๆ บุคคลสำคัญของโลกทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นนักคิด นักเขียน นักสร้าง นักประดิษฐ์ ล้วนแล้วแต่มีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มพัฒนาผลงานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับแก่ชาวโลก เมื่อเริ่มต้นด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์ การกระทำและคำพูดก็จะเกิดความสร้างสรรค์ตามมาด้วย ในการจัดการศึกษา “ความคิดสร้างสรรค์” จึงนับว่าเป็นพลังสำคัญที่ครูจะต้องมีเป็นอาวุธ เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ห้องเรียนให้น่าเรียน สร้างสรรค์สถานศึกษาให้น่าศึกษาเรียนรู้ และส่งต่อพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์นี้ไปสู่นักเรียนอีกด้วย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกภายใต้รูปแบบอัตลักษณ์ของตน โดยในปี พ.ศ. 2562 ได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมขึ้นกำหนดให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 7 ประการ คือ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, 2562) จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ข้อที่ 7 ได้บ่งชี้ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติสำคัญของศาสนทายาท เมื่อพระภิกษุสามเณรมีทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานย่อมสามารถนำมาต่อยอดสร้างสรรค์สิ่งดีงามใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในรูปแบบต่างๆ ที่มีความหลากหลาย ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา ทว่าสภาพปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังขาดการส่งเสริมและการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนดังกล่าว ประกอบกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีอัตลักษณ์ในการจัดการศึกษาต่างจากโรงเรียนทั่วไป คือมีการจัดการศึกษาควบคู่ 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก เพราะนอกจากการสอนหนังสือก็ต้องดูแลความเป็นอยู่เสมือนเป็นผู้ปกครองนักเรียนไปด้วย จึงเป็นโจทย์ที่ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องให้ความสำคัญในการบริหารบุคคล พัฒนาครูเพื่อรองรับกับการพัฒนานักเรียนต่อไป

การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้นั้น “ครู” นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียน ดังพระราชดำรัสของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ความว่า “ครู คือ หัวใจของการตอบสนองต่อการศึกษา บทบาทของครูในด้านการศึกษาเป็นมากกว่าการสอนในโรงเรียน เพราะยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนให้คำปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง และแบบอย่างที่ดี” (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2565) สอดรับกับแนวคิดของ ยนต์ ชุ่มจิต ที่กล่าวว่า ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่จนบุคคลเหล่านั้น สามารถที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาบ้านเมืองต่อไป การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุด จึงต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) จากพระราชดำรัสและแนวคิด

ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สอนหนังสือ หากแต่เป็นเสมือนบ้ำหลอมแนวคิด อุดมคติ และการดำเนินชีวิตแก่ผู้เรียนไปด้วย ครูจึงควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงและสะท้อนผลส่งต่อไปถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้จริง ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า “งานของครูนั้น ถือได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์อย่างแท้จริง เพราะเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดี และความสามารถทุก ๆ ด้านแก่ศิษย์ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นคนดี มีอาชีพเป็นหลักฐานและเป็นประโยชน์ต่อสังคม” (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2561) การพัฒนาครูให้มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น เพราะความคิดสร้างสรรค์จะช่วยเสริมสร้างให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อพัฒนาให้ครูมีคุณภาพ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมา (พระครูพนมปริชากร, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 โดยการนำหลักอริยสัจ 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม 3) จิตตะ ความจดจ่อ และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง อันเป็นหลักธรรมให้ถึงความสำเร็จ มาพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นอุปการะในการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนรู้ ครูสร้างสรรค์งานและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ยังความเจริญรุ่งเรืองสถานภาพแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และพระศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3
3. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (Mixed Methods Research) (Leedy, P.D. and Ormrod, J.E., 2015). ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาจากเอกสาร ที่เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ หลักพุทธธรรม บริบทและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 จำนวน 120 รูป/คน ใช้ข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้ประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน ทดลองใช้แบบสอบถามกับครูในเขตอื่น 30 รูป/คน ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มประชากรจริง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา ส่งตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

2.2 ยกร่างกระบวนการ โดยใช้แหล่งข้อมูลผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบศึกษาเอกสาร และทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 ประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดสมมนานอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการสมมนานอิงผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และคณะ, 2561) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 (ฉบับร่างที่ 2) จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ทางสถิติ

3.3 แก้ไข ปรับปรุง และนำเสนอ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้วิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบศึกษาเอกสาร จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา ต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า 1) ครูมีภาระงานมาก 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ 3) ไม่สามารถ

บรรจุครูได้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้ 4) ครูขาดการเพิ่มพูนความรู้และทักษะสมัยใหม่ 5) ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ 6) ครูขาดแรงบันดาลใจ 7) บทบาทของครูเปลี่ยนไป และ 8) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ

1.2 ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า ขั้นที่ 1 การมอบหมายคณะทำงาน ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การมีคณะทำงานดำเนินการกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดความต่อเนื่อง (2) การมอบหมายงานควรได้จากการยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การประเมินความต้องการของครู (2) การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์อักษร ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ ต้องมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นที่ 4 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

ลำดับ ขั้นตอน	ความต้องการจำเป็นสูงสุดของแต่ละ ขั้นตอนของกระบวนการ	ค่าเฉลี่ยของ สภาพ คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพเป็น จริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified}$ (I – D)/D	ลำดับ
1	การมีคณะทำงานดำเนินการ กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนา ครูเกิดความต่อเนื่อง	3.91	3.18	0.73	0.23	3
	การมอบหมายงานควรได้จากการ ยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถ ของแต่ละบุคคล และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง รับทราบทั่วกัน	3.95	3.22	0.73	0.23	3
2	การประเมินความต้องการของครู จะ ช่วยให้คณะทำงานทราบปัญหาที่ควร นำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้อย่าง เหมาะสม	3.85	3.15	0.70	0.22	4
	การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์ อักษร และให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของ คณะทำงาน	4.00	3.29	0.71	0.22	4
3	การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ ต้องมีการประเมินผลทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว	3.98	3.22	0.76	0.24	2

4	การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ ช่วยให้ท่านอยากคิดอะไรใหม่ ๆ ได้เป็น อย่างดี	4.25	3.35	0.90	0.27	1
5	การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของ ตนเอง จะทำให้ครูมีกรอบแนวคิดเชิง สร้างสรรค์มากขึ้น	4.02	3.16	0.85	0.27	1
ภาพรวม		3.99	3.22	0.77	0.24	

2. กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม มี 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1 หลักธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4

2 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่ 1 ส่งเสริมสภาพแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ห้องเรียน ห้องทำงาน ให้เอื้อต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอ และเหมาะสมตามบริบท รักษาความสะอาด และการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานอย่างสม่ำเสมอ 2) สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ การให้อิสระในการสร้างสรรค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ให้ความสบายใจ ความสุข ความรู้สึกปลอดภัย รับฟัง และส่งเสริมการปฏิบัติงานของกันและกัน สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ครูได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ และให้กำลังใจ ชื่นชมแก่กันและกันอย่างจริงใจ

ปัจจัยที่ 2 โอกาสการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมครูได้เรียนต่อเพิ่มคุณวุฒิ ต่อยอดนวัตกรรมที่ครูกำลังคิดค้น ส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานอื่น ๆ กระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 มอบหมายคณะทำงาน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่างเหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 รับฟังความคิดเห็น ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขั้นตอนที่ 3 วางแผน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม และ ขั้นตอนที่ 5

ประเมินผล ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แผลผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

3. การประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

3.1 ประเมินกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) การประเมินความตรง (Validity) (1) ความตรงเชิงโครงสร้าง (2) ความตรงเชิงเนื้อหา และ (3) ความตรงเชิงพยากรณ์ มีความครบถ้วนเพียงพอ ถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักการของความตรง 4 ด้าน คือ คุณภาพ คุณสมบัติ คุณลักษณะ และคุณค่า โดยมีผลสรุปการตัดสินวิภาษของคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นเอกฉันท์ 2) การประเมินความเที่ยง (Reliability) (1) ความเที่ยงกับสถานที่ (2) ความเที่ยงกับเวลา (3) ความเที่ยงกับปัจจัยแวดล้อม และ (4) ความเที่ยงกับหน่วยงานและองค์กร โดยมีผลสรุปการตัดสินวิภาษของคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นเอกฉันท์ รายละเอียดการประเมินดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการตัดสินวิภาษกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

ผลการประเมินการตัดสินวิภาษกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3										
ลำดับที่ผู้เชี่ยวชาญ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	รวม
1. ความตรง										
1.1 โครงสร้าง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
1.2 เนื้อหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
1.3 พยากรณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
2. ความเที่ยง										
2.1 สถานที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.2 เวลา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.3 กลุ่มเป้าหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.4 หน่วยงานองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
3. ระดับตัดสิน	4	4	5	5	4	4	5	5	5	4.56

3.2 ประเมินกระบวนการด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง ดังนี้ ในด้านการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินแต่ละข้อ มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบ ฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 หมายความว่า กระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รายละเอียดการประเมินดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต ๓

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เห็นสอดคล้อง	I-CVI (รายชื่อ)
	1	2	3	4	5		
1	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
2	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
3	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
4	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
5	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
6	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
7	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
8	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
9	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
10	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
11	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
12	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินในรูปแบบฯ (I-CVI) (คำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยของ I-CVI)							1.00
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ (S-CVI)							1.00

หมายเหตุ ✓ แทน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน 3 หรือ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 3 ได้แก่ (1) ภาระงานของครูมีจำนวนมาก (2) จำนวนครูไม่เพียงพอ (3) ไม่สามารถบรรจุครูได้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้ (4) ครูบางท่านเรียนจบมานานแล้ว ขาดการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะสมัยใหม่ (5) ครูเคยชินกับวิถีปฏิบัติแบบเดิม ๆ ขาดความคิดสร้างสรรค์ (6) ครูบางส่วนขาดแรงบันดาลใจ ส่งผลให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ก็เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนได้ยาก (7) บทบาทของครูเปลี่ยนไป และ (8) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ จากผลการวิจัยนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรุติวรโสภณ (วชิรเมธีวรฉัตร) (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อนของการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ บุคลากรยังไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้เฉพาะด้าน ไม่ตรงสายงาน ขาดแรงจูงใจ ใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบการพัฒนาระบบวิชาการความรู้ความสามารถ ความไม่มั่นคงในวิชาชีพครูมีผลกระทบต่อการผูกพันในองค์กร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร และงบประมาณ มีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เป็นต้น

ความต้องการจำเป็นของในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาครู ผลปรากฏดังนี้ ขั้นที่ 1 การมอบหมายคณะทำงาน ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การมีคณะทำงานดำเนินการกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดความต่อเนื่อง (2) การมอบหมายงานควรได้จากการยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การประเมินความต้องการของครู (2) การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์อักษร ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ ต้องมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นที่ 4 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ ซึ่งข้อนี้มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันในงานประเด็นกับงานวิจัยของสมหมาย ปะบุตร (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า โค้ชควรสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับการโค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และหมั่นแจ้งข้อมูลย้อนกลับ อย่างสม่ำเสมอ และ ขั้นที่ 5 การส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง ทั้งนี้โดยภาพรวมสอดคล้องกับการให้ความสำคัญในการพัฒนาครูในงานวิจัยของพระครูพนมปริชากร (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า อนาคตของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2559 – 2573 เมื่อมีการพัฒนาให้ครูมีคุณภาพ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างแน่นอน และส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมา

2. กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1 หลักธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดเลย 3) จิตตะ ความจดจ่อ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความครุ่นคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ส่งเสริมสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน และปัจจัยที่ 2 โอกาสการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ คงนันทิพัฒน์ และภานุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ (2561) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติและบุคลิกลักษณะ 2) ด้านความรู้และการแสวงหาโอกาส 3) ด้านความสามารถทางสติปัญญา 4) ด้านรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการประยุกต์ใช้ 6) ด้านแรงจูงใจ และ 7) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริชัย ดีเลิศ (2558) กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ 2) การพัฒนาทักษะและทัศนคติ 3) การสร้างความคิด 4) การประยุกต์ใช้ความคิด และ 5) การสร้างอัตลักษณ์

5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 มอบหมายคณะทำงาน ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารต่อครูให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่าง

ถูกวิธี ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนสวัสดิการครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติอย่างต่อเนื่อง ฝึกฝนการจดจ่อเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาการมอบหมายคณะทำงานอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่างเหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 รับฟังความคิดเห็น (I: Idea) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารต่อครูให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นอย่างอิสระ มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) รับผิดชอบติดตามการรับฟังความคิดเห็นจนได้ข้อมูลสมบูรณ์ (จิตตะ) จดจ่อกับการระดมความคิดเห็นเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) จัดสรรเวลาให้เหมาะสมแก่การไตร่ตรอง มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง มีการตั้งคำถามให้ลึก ให้ตรงประเด็น และให้หลากหลาย ในปัญหานั้น ๆ โดยมีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขั้นตอนที่ 3 วางแผน (M: Making plan) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจในบริบทความเป็นจริงเพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี ตระหนักถึงคุณค่า เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) มีความเพียรพยายามในการศึกษา วางแผน และติดตาม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) มีความจดจ่อ ตั้งใจในระหว่างการวางแผน (วิมังสา) มีความไตร่ตรองพิจารณาแผนด้วยตนเอง และมีการประชุมพูดคุยกันในคณะทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง ร่วมกันพัฒนาแผน โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ William (1970) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลายหลายและยืดหยุ่นไว้ว่า 1) คิดเหลือเชื่อ 2) คิดแตกต่าง 3) คิดอุปมาอุปไมย 4) พิจารณาสงัดผิดปกติ 5) ปริศนาอะไรเอ่ย 6) การคิดหาวิธีการใหม่ 7) หัดลองทำสิ่งใหม่ๆ 8) คิดค้นสิ่งใหม่ๆ 9) ฝึกคิดจากสิ่งที่คลุมเครือ 10) ฝึกจินตนาการ 11) ฝึกปรับปรุงตนเอง 12) ศึกษาบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ 13) ฝึกประเมินสถานการณ์ 14) ฝึกทักษะการอ่านสร้างสรรค์ 15) ฝึกการฟังสร้างสรรค์ 16) ฝึกการเขียนสร้างสรรค์ และ 17) ฝึกการมองสร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ (P: Perform) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน สร้างความเข้าใจและการยอมรับตามความเป็นจริง ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนสวัสดิการครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ดำเนินการและติดตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง หมั่นสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูเป็นระยะ และมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติอย่าง

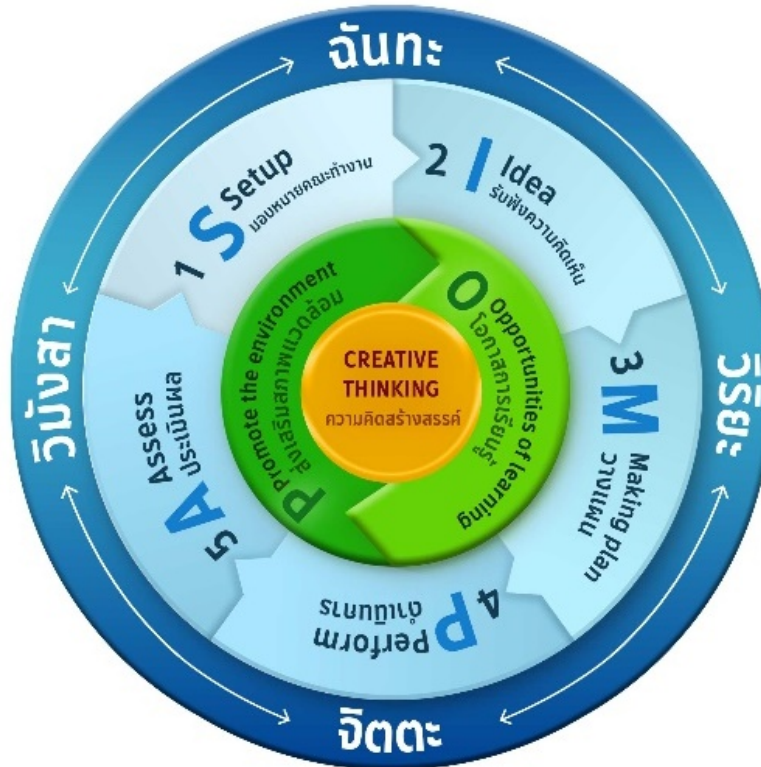

ต่อเนื่อง ฝึกฝนการจดจำเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ รวมถึงสร้างสถานการณ์หรือกำหนดปัญหาที่เหมาะสมให้ครูได้เผชิญและจดจำเพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหานั้น (วิมังสา) ใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ฝึกให้ครูแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิด ไตร่ตรองจากประสบการณ์ตรง และให้มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมอง ความคิด โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม และ ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล (A: Assess) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี และปลูกฝังให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) มีการติดตามการดำเนินการของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลเป็นระยะด้วยความเป็นธรรม และพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่น ๆ โดยอิงตามผลการประเมิน (จิตตะ) จดจ่อมุ่งมั่นในการประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการตามข้อเท็จจริง (วิมังสา) ไตร่ตรองในการประเมินผลอย่างรอบคอบ โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แลกผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งนี้ในภาพรวมของกระบวนการสอดคล้องกับงานวิจัยของฐกร พฤทธิบุรณ์ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นพหุแนวทาง 21 แนวทาง ซึ่งมีข้อมูลสัมพันธ์กับผลการวิจัยครั้งนี้ 3 แนวทาง คือ (1) การส่งเสริมนโยบายรัฐที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู (2) การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาสมรรถนะครู และ (3) การพัฒนาระบบงบประมาณ และสวัสดิการให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอนด้า เข็มมา, ประยุทธ์ ชูสอน, และพรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 6 เป้าประสงค์ คือ (1) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของครู (2) พัฒนาโครงสร้างและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ (3) ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูที่ตอบสนองความต้องการของครูแต่ละคน (4) ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของครู (5) ส่งเสริมให้ครูเป็นนวัตกรสร้างนวัตกรรมทางวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทุกกลุ่มสาระ และ (6) ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่เปี่ยมด้วยภูมิรู้ ภูมิธรรม และปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรธรรม

3. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ในการประเมินความตรง (Validity) และการประเมินความเที่ยง (Reliability) พบว่า การตัดสินนิ่วาษาของคณะผู้เชี่ยวชาญโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นเอกฉันท์ รวมทั้งการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) 3 ด้าน คือ องค์ประกอบของกระบวนการ แนวทางการนำกระบวนการไปใช้ และการวัดและประเมินผลความสำเร็จของกระบวนการ พบว่า ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของรายการประเมินแต่ละข้อ มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 กล่าวได้ว่า กระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 PO – SIMPA PROCESS

ภาพองค์ความรู้จากการวิจัย PO – SIMPA PROCESS มีอธิบายดังนี้

P หมายถึง Promote the environment ส่งเสริมสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ห้องเรียน ห้องทำงาน ให้เอื้อต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอ และเหมาะสมตามบริบท รักษาความสะอาด และการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานอย่างสม่ำเสมอ 2) สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ การให้อิสระในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ให้ความสบายใจ ความสุข ความรู้สึกปลอดภัย รับฟัง และส่งเสริมการปฏิบัติงานของกันและกัน สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ครูได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ และให้กำลังใจ ชื่นชมแก่กันและกันอย่างจริงจัง

O หมายถึง Opportunities of learning โอกาสการเรียนรู้ เป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมครูได้เรียนต่อเพิ่มคุณวุฒิ และเพื่อพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมที่ครูคิดค้น ส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานอื่นๆ กระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

S หมายถึง Setup มอบหมายคณะทำงาน เป็นขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่าง

เหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน รักในงานที่ทำ และมีจัดสรรค่าตอบแทนครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติ เพื่อเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาการมอบหมายคณะทำงาน มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง

I หมายถึง Idea รับฟังความคิดเห็น เป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นอย่างอิสระ มองเห็นเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน (วิริยะ) รับผิดชอบติดตามการรับฟังความคิดเห็นจนได้ข้อมูลสมบูรณ์ (จิตตะ) จัดจ่อกับการระดมความคิดเห็น (วิมังสา) ไตร่ตรองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการตั้งคำถามให้ลึก ให้ตรงประเด็น และให้หลากหลายในปัญหานั้น ๆ

M หมายถึง Making plan วางแผน เป็นขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาคูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาคูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจในบริบทความเป็นจริง ตระหนักถึงคุณค่า เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน (วิริยะ) มีความเพียรพยายามในการศึกษา วางแผน และติดตาม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) มีความจดจ่อ ตั้งใจในระหว่างการวางแผน (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิดร่วมกันพัฒนาแผน

P หมายถึง Perform ดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่ 4 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ดำเนินการและติดตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง สังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูเป็นระยะ และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติ รวมถึงสร้างสถานการณ์หรือกำหนดปัญหาที่เหมาะสมให้ครูได้เผชิญและจัดจ่อเพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหานั้น (วิมังสา) ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ฝึกให้ครูแก้ปัญหาด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองความคิด

A หมายถึง Assess ประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ 5 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แผลผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี และปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู (วิริยะ) ติดตามการดำเนินการของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลเป็นระยะด้วยความ

ธรรม และพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่น ๆ โดยอิงตามผลการประเมิน (จิตตะ) จดจ่อมุ่งมั่นในการประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการตามข้อเท็จจริง (วิมังสา) ไตร่ตรองในการประเมินผลอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย ในกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็น (PO – SIMPA Process) มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนที่ 2 เป็นตัวกระบวนการ มี 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ในเบื้องต้นควรมีการเผยแพร่กระบวนการและให้ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติ สำนักงานเขตมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษาตนเอง และมีการติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของกระบวนการได้จริง

1.2 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมในบริบทของแต่ละสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ได้ทุกโรงเรียน

1.3 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ไม่สามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีได้ในทันที ต้องอาศัยระยะเวลา และเหตุปัจจัยที่เหมาะสม ดังนั้นการนำกระบวนการไปใช้เพียงชั่วคราว และการประเมินผลในระยะสั้นอาจเห็นข้อแตกต่างและผลลัพธ์น้อย ต้องอาศัยความต่อเนื่อง และการประเมินผลในระยะยาวร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ได้เน้นการศึกษาและพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 เพียงอย่างเดียว สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบการวิจัยโดยบูรณาการกับหลักธรรมอื่นเพิ่มเติม

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือวิจัย R & D เพื่อพัฒนากระบวนการต่อไป และนำกระบวนการสู่การทดลองใช้ในพื้นที่จริง ให้เกิดผลลัพธ์และประโยชน์แก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- ฐกร พงษ์ปิณฺธิ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และคณะ. (2561). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์หัวใจ.
- พรปวีณ์ คงนันทิพัฒน์ และภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร
ทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**.
20(2). 103-111.
- พระครูนิรุติวรโสภณ (วชิรเมธีวรฉัตร). (2566). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของครูโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 6(4). 1-16.
- พระครูพนมปริชากร. (2562). อนาคตภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2559
- 2573. **วิชาการศรีปทุม ชลบุรี**. 16(1). 210-212.
- พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2561). **พระบรม
ราโชวาท พระราชทานแก่คณะกรรมการคุรุสภาคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ และ
คณะกรรมการมูลนิธิช่วยครูอาวุโสในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต**. แหล่งที่มา <http://www.phralan.in.th/coronation/newsdetail.php?id=1164> สืบค้นเมื่อ 4
ก.พ. 2566.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา 136. (เมษายน 2562): 12-
13.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิง
วิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วาสนา ศรีอัครลาภ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการ
โค้ชทางปัญญาในงานบริหารและบริการของภาครัฐ. **มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย
สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 9(2). 339-340.
- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2565) **การประชุม
วิชาการนานาชาติรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรี ครั้งที่ 4 และการประชุมวิชาการนานาชาติ
เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา**. แหล่งที่มา: <https://www.pmca.or.th/thai/?p=11688>
สืบค้นเมื่อ 4 ก.พ. 2566.
- สมหมาย ปะบุตร. (2564). **การสร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วม
พัฒนาวิชาชีพครู**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิริชัย ดีเลิศ. (2558). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบัณฑิตในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่
มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฮอนด้า เข็มมา, ประยุทธ์ ชูสอน, และพรวิทย์ จันทศิริศิริ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาวิจัยครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 14(2). 1-10.

Leedy, P.D. and Ormrod, J.E. (2015). **Practical research planning and design**. 11th Edition Essex Pearson Education Limited.

Uaz Haines, C. (2011). **Value added by mixed methods research: A Multiphase mixed methods design**. The Degree of Doctoral of Philosophy. Psychological Studies in Education. University of Nebraska-Lincoln.

William. (1970). **Classroom Idea for Encouraging Thinking and Feeling**. New York: DOK publishing.